

Der var den Gang blevet solgt en hel Del af de kongelige Ryttergodser, og en Del af disses Fæstere købte deres Ejendomme. Der blev derfor udstedt en Forordning for at værne om disse Ejendomme, saaledes at der blev givet Gaardmændene en særlig Testationsret, for at de kunde, som det blev udtrykt, blive mere flittige, mere dygtige og stræbsomme. Men desuden var det ogsaa Meningens med Testationsretten, at de kunde værne om Hjemmet til Fordel for et af Børnene, saaledes at de i levende Live ved Testamente kunde overdrage deres Gaard til et af Børnene, enten delt eller som Helhed, mod at en Arvepart blev tillagt de andre Børn. Den Gang vare Bønderne i det hele taget ikke saa oplyste, som de ere nu, og derfor blev det bestemt, at de skulde møde for Herreds- eller Birkeeting, hvor de mundtlig kunde udstede deres Testamente, som saa kunde blive ført til Protokols, og af hvilket de senere kunde faa en Udskrift.

Den Ret, som Gaardmændene den Gang fik, gik ikke over til Husmændene, og det af den simple Grund, at Husmændene den Gang ikke levede under de samme Forhold, under hvilke de nu leve. Den Gang vare Husmændene egentlig nærmest Indsidere, der var den Gang i hver Gaard en Inderstestue, og naar man vil se paa gamle Fæstebreve fra den Tid og noget længere frem i Tiden, vil man se, at der blandt de Afgifter, der skulde ydes ved Fæste, ogsaa paa de fleste Fæstebreve var en Post, som gaar ud paa, at de skulde betale en vis Sum for Inderster, for de Stuer, som de have Ret til at have Indsidere i, og det var den Gang de egentlige Husmænd. De fik saa Lov til paa den fælles Bymark at have en Ko eller 2 eller 1 Faar paa Græsning, fik ogsaa somme Tider sammen med Gaardmændene et Svin paa Olden med hans Bomærke, men egentlige Besiddere af Jord vare de ikke den Gang, og derfor faldt det ikke den Gang i Tankerne at udstrække Retten ogsaa til Husmændene.

Imidlertid var den Ret, som den Gang blev givet, meget mangelfuld, og det kneb tidt for Ejendomsbesidderne med at værne deres Ejendomsret. Derfor er det ogsaa flere Gange ved Lovbestemmelser nærmere fastslaaet at værne om Ejendomsretten, lige som ogsaa Testationsretten er udvidet. Der er saaledes ved Forordningerne af 22de November 1837 og 21de Maj 1845 givet Testationsretten nogen Udvidelse. Den er, idet man har følt Manglerne ved den daværende Ordning, bleven udvidet til, at ogsaa Enker og Enkemænd, der sade i

uskiftet Bo, kunde testere, dog saaledes, at den afdødes Arvinger beholdt den allerede faldne Fædrene- eller Mødrenearv, og lige-saa blev det ogsaa bestemt, hvor stor en Part de, naar de havde testamenteret deres Gaard bort, maatte forbeholde sig selv af det samlede Bo. Retsforholdene vare imidlertid meget vanskelige, og derfor blev der ogsaa fastsat Takster for Retsbetjentene, hvor meget de maatte tage, naar de skulde ud til Folk, der vare for svage til at komme til Rettertinget, ligesom det ogsaa den Gang var meget vanskeligt at forsvare sin Ejendomsret. Det var det paa mange forskellige Maader. Markskellene vare den Gang ikke saa skarpt begrænsede, og naar Godsejeren, der laa ved Siden af Ejendommen, fremkom med sine Vidner, var det meget vanskeligt for Gaardmændene at beholde deres Ejendomsret og lige saa vanskeligt for dem, der ved Testamente fik en Gaard tillagt, at beholde denne Ret i Fremtiden. Derfor var der ved disse Forordninger, jeg nævnede, yderligere bleven fastslaaet bestemte Regler for, at Testationsretten kunde blive bibeholdt.

Imidlertid blev Testationsretten noget udvidet ved en Forordning af 17de Marts 1847. Tidligere tilkom Testationsretten Gaardejerne, det vil sige Ejere af 1 til 12 Tdr. Hartkorn og kun dem, som havde bygget paa Hovedgaardsjord, men den blev nu ogsaa udvidet til at gælde større Ejendomme der ud over, dog ikke udstrakt til Sædegaardsejere, som ikke ere indbefattede under denne Testationsret. Den blev altsaa udvidet opad, men skønt vore Husmænd vare komne noget frem under lignende Forhold som dem, de nu have, havde man dog ikke tænkt paa at udvide Testationsretten til dem. Man har tidligere udvidet Testationsretten udad og opad, men dette Forslag gaar ud paa at udvide den nedad ogsaa til Husmændene.

De Fordele, der er ved Testationsretten, ere jo i enkelte Tilfælde ret betydelige, f. Eks. i Sygdomstilfælde, naar man ikke kan beregne en Sygdoms Udfald, er det betryggende for Forældrene, at de paa Forhaand kunne dele deres Arvelod mellem Børnene, naar de have flere Arvinger. Ogsaa naar Forældrene blive ældre, kan det ofte være nødvendigt, at et af Børnene bliver hos Forældrene uden at faa Vederlag derfor, og saa er det betryggende for Børnene, at de paa Forhaand vide, at det ved Testamente er dem sikret, at de kunne faa Gaarden mod et passende Vederlag til de andre Arvinger, som jo ogsaa bliver